

פִּינַח ס

„למה נסמכה לכאן כו' ; ברפ שלח :
 „למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת
 מרים כו' ; ברפ בהעלותך : „למה
 נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשי-
 אים כו' . ועוד.

(ב) סמיכות הפרשיות בנדוד —
 מובנת היא בפשטות : כיון שע"ע (סוף
 מ' שנה במדבר) לא נאמרה עדיין
 פרשת הקרבנות, מוכרח הקב"ה לצוותם
 ע"ז עתה, קודם התחלת משנה תורה
 („אשר דבר משה"), דאם לא עכשיו
 אימתי ?

גם אין לפרש דקשה לרש"י כפל
 הלשון „צו גו' ואמרת אליהם" —
 אשר חד מהם לכאורה מיותר, כי :

(א) אז הו"ל לרש"י להעתיק מהכתוב
 קודם לפירושו (או — בפירושו) גם
 „ואמרת אליהם" (כי ע"ז נתעוררה
 הקושיא).

(ב) לקמן בפ' מסעי (בשייכות ל-
 גבולות הארץ) נאמר ג"כ „צו את בני"
 ואמרת אליהם ולא פרש"י מידי.

(ג) בכלל נאמר בתורה עוד פעמים

א. בתחלת פרשת הקרבנות בפר-
 שתנו : מעתיק רש"י את התיבות „צו
 את בני" ומפרש : מה אמור למעלה :
 יפקוד ה'. אמר לו הקב"ה עד שאתה
 מצוני על בני צוה את בני עלי. משל
 כו' (כדלקמן ס"ב).

וצלה"ב : מה קשה לרש"י בתיבות
 „צו את בני" שהוצרך לפרשם ? ואי
 משום תיבת צו — הרי כבר פירשה
 רש"י ברפ צו ובהדגשה : אין צו אלא
 ל' זירו מיד ולדורות — היינו שבכ"ח
 אין פי' אחר ל„צו" ?

יש מפרשים : דרש"י בא לבאר ה-
 סמיכות דפרשה זו לפרשה הקודמת
 „יפקוד ה'". זוהי כוונת רש"י במ"ש
 „מה אמור למעלה יפקוד ה'", כלומר :
 מהו הקשר בין פרשתנו להאמור ל-
 מעלה „יפקוד ה' ? ומתוך „אמר לו
 הקב"ה כו'".

אבל קשה לפרש כן ברש"י, כי :

(א) סגנון רש"י בכיו"ב — כשבא
 לפרש סמיכות פרשיות — הוא „למה
 נסמכה כו' . וכלשונו בפרשה זו עצמה
 עה"פ „עלה אל הר העברים" —

(1) כת, ב.

(2) כו, טז.

(3) במשכיל לדוד כתב : „ק"ל אמאי
 כתיבה בל' ציוי ולא בל' דבור כו' —
 אבל אינו מובן, דהא בפשטות נאמר „צו"
 כאן ללמד שהציוי הוא „מיד ולדורות",
 וכמפורש בפרש"י לאח"ז (פסוק ד) : וכאן
 צוה לדורות.

(4) רא"ם, רע"ב, דבק טוב. וכ"ה בפס"ז
 כאן : למה נסמכה פי' יפקוד ה' לפ' ה-
 קרבנות כו'.

(5) כו, יב.

(6) ואף שעדיין יקשה למה לא נאמרה
 לעיל בפ' קרבנות דפ' אמור — הרי גם
 לפרש"י אינו מתורץ (דדוחק גדול לחמר
 שהקב"ה לא ציווה על פ' קרבנות זו לעיל
 בפ' אמור בכדי לענות על בקשת משה
 „יפקוד ה' — „עד שאתה מצוני כו' !).

(7) ראה רש"י רפ אמור.

(8) לה, ב.

(9) והרי שם אין שייך לפרש כפרש"י
 כאן.

רבות יי. "דבר אל בני ואמרת אליהם" ולא פרש"י כפל הלשון.

ומוכרח לומר כי ע"ד הפשט אי"ז קושיא. וכפל הלשון הוא לחיזוק הציווי וכיר"ב.

(א) רש"י מעתיק מדברי הספרי "משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בני' כו" ומוסיף "כדאיתא בסיפרי". וממ"נ: אם כוונתו לציין מקור המשל ועל הלומד לעיין בפנים המקור, הו"ל לקצר ולו"ר: מר: משל לבת מלך כו' כדאיתא ב" ספרי; ואם ברצונו להודיע תוכנו של המשל — הו"ל להעתיקו בשלימותו, ולא להביא רק פרטים אחדים מהמשל.

ועכצ"ל כי פרטים אלה שרש"י מעתיקים הם עיקר בהבנת פירושו — משא"כ השאר. וצלה"ב: מהו העיקר שבזה?

(ב) מקורו של המשל הוא (כדברי רש"י) בספרי, אבל שם איתא: (א) משל כו' למלך (ב) שהיתה אשתו (ולא "בת מלך") כו'; ואילו רש"י משנה וכותב: (א) משל לבת מלך (ב) שהיתה מפקדת בעלה (סתם) — לא "מלך".

והנה, אף שבודאי מצא רש"י גירסא כזו בספרי (שהרי כותב "כדאיתא ב" ספרי"), מ"מ אינו מובן: למה בחר בגירסא זו, ולא נקט גירסא הרווחת (כנראה מזה שהיא באה בספרים שלנו)?

ובפרט שאדורבא — להנמשל (הקב"ה) מתאים דוקא משל דמלך.

ועכצ"ל שדוקא גירסא זו מתאימה לפנאט"מ — דרך פרש"י. וצלה"ב זה.

ב. רש"י ממשיך בפירושו: משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בני' וכו' כדאי' בספרי יי.

ואינו מובן:

מה ניתוסף בהבנת הכתוב (והנמשל "עד שאתה מצוני על בני כו'") ע"י משל זה?

ולכאורה אדורבא, הנמשל מובן יותר מהמשל:

(א) בקשת משה מאת הקב"ה "יפקד ה' גוי אש על העדה", מובנת ומוכ"ר רחת היא. שהרי מדובר במינוי מנהיג כל עם ישראל "שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו" יי; ואילו בהמשל המדובר הוא בבני' של בת מלך, (א) שהם מתי מספר (ב) שהם בני' — ואינו מוכרח (כ"כ — עכ"פ) שיהי' האב זקוק שיפקדו לו על בניו.

(ב) מאמר הקב"ה למשה "צוה את בני עלי" מובן, שהרי עברו בני' על ציווי ה' וינסו אותו כמ"פ במדבר, ויש צורך להזהירם על כך; אבל בהמשל, למה תיסק אדעתא שהבנים

(10) כמצויין בקונקורדנצא — בחומש ויקרא: א. ב. יח. ב. כג. ב. י. כה. ב. כו. ב. בחומש במדבר: ה. יב. ו. ב. טו. ב. יח. לח. לג. נא. לה. י.

(11) עה"פ.

(12) פרש"י עה"פ (כו. טז).

בעי ביאור: במה מתאים המשל שב־פרשׁי יותר ממשל ה"שושבין" שב־תנחומא?

ד. והביאור בכ"ז:

תיבת "צו" כבר פירשה רש"י, כנ"ל, ד"אין צו אלא לשון זירוח. וזוה מובן, דהלשון "צו" לא תתכן אלא לאלה המתעסקים בפועל בקיום הציווי — שהם הצריכים זירוח כו'.

ולפי"ז קשה בכתוב דילן: תוכן הפרשה הוא הציווי להקריב קרבנות ה' במועדם, שהוא דבר הנעשה ע"י הכהנים — וכאן נאמר "צו את בני", ולא "צו את אהרן ואת בניו" (וכמש"נ בר"פ צו) ¹¹, שהם המתעסקים בהקרבת הקרבנות?

ולתרוץ קושיא זו מעתיק רש"י "צו את בני" ומפרש: "מה אמור למעלה יפקוד ה' א"ל הקב"ה עד שאתה מצוני על בני צוה את בני עלי". והיינו, דפירוש "צו את בני" בנדוד"ד הוא (לאו דוקא על הקרבת הקרבנות מיד ולדורות, אלא) זירוח כללי לכל יש־ראל על הקב"ה (קודם מיתתו של משה), כמענה (בסמיכות) לדברי משה "יפקוד ה'".

ולכן נאמר: (א) לשון "צו" — כשם שמשם "מצוני על בני" בציווי ("יפקוד ה'"), כך ענה הקב"ה למשה "צוה את בני עלי". (ב) "את בני" (ולא רק "אהרן ובניו") — כשם שביקש משה "יפקוד ה'" על "בני", שבוזה כל בני־

דורות, "משאכ בשהש"ר.

(16) ודוחק לומר שקאי רק על (הפרט ד) "תשמרו" כפרש"י: שיהיו כהנים לזים וישראל כו'. ועוד דא"כ הו"ל ללמוד לזים וישראל ממש"נ לפני זה "את בני".

(ג) דובר כמ"פ, דכשרש"י מציינ' מקור לפירושו (ובפרט כשאנינו סותם דבריו "רבותינו" וכיו"ב, כ"א מפרטו — כבנדוד"ד "סיפרי"), ה"ז בכדי לשלול מאמר דומה הנמצא במק"א אבל אינו מתאים לפירושו בפשט"מ (או שהעיון בהמקור יתרוץ קושיא שתתעורר אצל תלמיד ממולח).

ובנדוד"ד: מה בא רש"י (לרמז ו) לבאר ע"י הוספת ציון המקור "כדאי" ב־ספרי?

והנה בתנחומא ¹² מביא ג"כ משל דומה בנדוד"ד. וז"ל: מלה"ד למלך שנשא אשה והי' לה שושבין, כ"ז ש־המלך כועס על אשתו השושבין מפייס כו', בא השושבין למות התחיל מבקש מן המלך א"ל בבקשה ממך תן דעתך על אשתך, א"ל המלך מה אתה מצוני על אשתי צו את אשתי עלי כו'.

לפי"ז מקום לומר, דמשל זה שב־תנחומא — בא רש"י לשלול בכתבו "כדאי" בספרי ¹³ — אמנם הא גופא

(13) שאינו מוכרח כלל. ראה בפרשתנו — לעיל (כו, יב, וכן שם, יג): משל כו' — בלי ציון המקור — אף ששניהם "איתא בספרי" כאן.

(14) עה"פ "יפקוד ה'".

(15) וי"ל ש(בדאי"ג) נשלל בזה גם ה' משל ("למה"ד) לאשתו של מלך כו' שב־שהש"ר עה"פ (א, י) "צוארך בחרוים" (בסופו) — שתוכנו כהמשל שבספרי כנ"ד סתנו, ואפילו את"ל שגם שם הי' לפני רש"י גירסא אחרת ("בת מלך" ו"בעלה") כבספרי — מובן זה דמציינ' להספרי ולא לשהש"ר, כי: 1) הספרי הוא על אתר 2) קודם לשהש"ר (בזמן האמוראים). 3) ההכרח לפירושו הוא מפירוש "צו" כדלקמן בפנים, ולכן מציינ' להספרי דשם מיבא תוכן הפי' דתיבת "צו" — ציווי מיד כו' ול־

ש"מפקדת על בני"י, והקב"ה — "בעלה" (סתם) מובן כל הנ"ל [ולכן מסיים רש"י "כדאי" בספרי] לשלול המשל שבתנחומא, כנ"ל ס"ג].

ו. והביאור — בהמשל:

(א) האשה, בהיותה "בת מלך", תור בעת היא בתקיפות מ"בעלה" (סתם) שאינו מלך, אבל רק (א) כש"נפטרת מן העולם", (ב) כש"מפקדת על בני"י: כל ימי נישואי — הרי בכל אשה נאמר יי "והוא ימשל בך" שהיא כפופה ובטלה ל"בעלה", אבל כשבא הזמן: (1) ש"נפטרת מן העולם", (2) שמוכרת לפקד "לבעלה" (סתם) על בני"י ועוד שהם נכדי המלך, הרי אז חוזר וניעור התוקף של "בת מלך".

(ב) הבעל מבקש שאשתו תצוה את בניו עליו ובלשון של "צו" וזירו: כיון שהוא "בעלה" סתם ולא מלך, יש מקום לחשש שהבנים נכדי מלך "ינהגו בי מנהג בזיון כו"י", ולכן נחוץ שאשתו (שהיא "בת המלך") תזרזם ותזהירם על כך.

(ג) הטענה היא "עד שאת מפקדתי כו"י פקדי בני עלי כו"י: בשלמא אם הי' מלך, הנה גם אם בניו לא ינהגו בו כבוד — אינו זקוק (כ"כ) להם, כי מלך הוא ויש לו שרים ועבדים וכו'; אבל מאחר שהוא "בעל" סתם, אין לו אלא בניו לבד, ואם הם לא ינהגו בו כבוד כו"י הרי כו"י.

ועד"ז הוא בהנמשל:

(א) בענין בקשת משה "יפקוד ה'

שווין, כך ענה הקב"ה למשה "צוה את בני עלי" — ציווי בכלל. ג) אח"כ מוסיף שציווי זה אינו רק "שימת לב" (זכירה) על הקב"ה, כ"א "ואמרת אליהם את קרבני גו" — הציווי צריך להביא לידי מעשה. ומובן שגם ה' מעשה צ"ל נוגע לכל ישראל (פעולת הקרבנות, שעל ידם נעשה "ריח ניחוח" — "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" יי).

ה. אמנם לפירוש זה — קשה:

(א) דברי משה ("יפקוד ה'") נאמרו להקב"ה בציווי — "מצוני על בני"י (ולכן ענה אותו הקב"ה "צו את בני"י, כנ"ל) — איך יתכן שמשה ידבר ל' הקב"ה בלשון כזו?

(ב) בקשת משה "יפקוד ה'" היא דבר המוכרח לקיום עם בניי, וכמפורש "ולא תהי' עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" יי; ואילו מענה הקב"ה "צוה את בני"י להקריב קרבנות כו", תכליתו שהי' "ריח ניחוח" — "נחת רוח לפני כו"י" —

ותמוה ביותר: האם ה"נחת רוח לפני כו"י" (שע"י הקרבת הקרבנות) מוכרחת יותר מ"יפקוד ה' גו" איש על העדה", עד שהקב"ה בא בטענה למשה "עד שאתה מצוני על בני — צוה את בני עלי"??

ומתרץ רש"י כ"ז ע"י "משל מבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בני' וכו'" — ע"י משל זה [דמשה נמשל ל"בת מלך" (בעת ש"נפטרת מן העולם" ובענין

דבר הכרחי, של הקב"ה כביכול יי.
ז. ומוזה הוראה נפלאה בעבודת ה'.

הקשר יי שבין הקב"ה לנש"י הוא, כביכול, ע"ד הקשר שבין אב לבן וכמש"נ יי: בנים אתם לה"א — רק אתם (למע' מבחי' מלך יי); אין שם אלא הקב"ה ונש"י בלבד, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" יי.

וקשר זה בין הקב"ה לנש"י הו"ע תמידי ונצחי שאין בו שינויים; ולכן גם הקרבן שבשייכות לזה — קרבן תמיד, מדי יום ביומו, ופועל ה"נח"ר לפני (הקב"ה) כו', וזהו, כביכול, "לחמי" של הקב"ה.

ו"תפלות במקום תמידין תקנום" יי, דאם יעלה בלבו של אדם המתפלל: מהי החשיבות הגדולה כ"כ של עבודת

(25) כ"ה גם בפש"מ, כדמוכח מזה ד' "לחמי" פרש"י — אלו אימורין כו' ותו לא. ואף שכבר פירש (ויקרא ג, יא) "לחם אשה לה" — לחמו של אש לשם גבוה — הרי שאני בנו"ד שנאמר "לחמי" — והוא ע"ד מש"נ (אמור כא, יז) "לחם אלקיו" ופרש"י "מאכל אלקיו כו'" (ולא של האש).

ע"ד החסידות: ראה לקו"ש ח"ב ע' 18 ובהנשמן בהערה 43 שם.

(26) ראה זח"ג (עג, א): תלת קשרין כו'.

(27) ראה יד, א.

(28) "דאין מלך בלא עם . . נפרדים וזרים ורחוקים . . אפי' הי' לו בנים רבים במאד לא שייך שם מלוכה עליהם" (שע' היה"א רפ"ז).

(29) משלי ה, יז. וע"ד מש"כ בוהר (זח"ג לב, א): לא אשתכחי כמלכא אלא ישראל בלחודוהי. וראה סד"ה ביום השמע"צ (הא' — המשך תרס"ו). ד"ה ביום השמע"צ הי"שית. ועוד.

(30) ברכות כו, ב.

גו' איש על העדה אשר יצא לפניו
גו' יבא לפניו גו' יוציאם גו' יביאם
ולא תהי' גו' כצאן אשר אין להם
רועה — בדבר זה הוי משה —
רועה ישראל — ואשר אמר בתוקף יי
"ועתה אם תשא חטאתם הרי טוב איני
אומר לך מחני ואם אין מחני" ועוד
כו"ב — בתוקף גדול דוגמת "בת
מלך" שנישאה ל"בעל" סתם — הקב"ה
כביכול.

וכשבאה עת פטירתו, בשעה שהי'
צריך למסור צאן מרעיתו לרועה ש'
ימלא מקומו בהנהגת בני — בני
בכורי ישראל יי: "וממלכת כהנים
(שרים) יי" — תבע (מ"בעלה") מאת
הקב"ה בתוקף של "בת מלך".

(ב) לגבי בני' ש(חלק מהם) עברו
על ציווי הקב"ה כמ"ס, הרי הקב"ה
אצלם בדוגמת "בעלה" סתם, ולכן
צריך שמשה רבינו — ה"בת מלך"
— יצוו (בדיבור של זירוז יי) ע"ז
(צו את בני").

(ג) הקב"ה הוא כביכול, כמו "בעלה"
(ולא מלך) "אב". הזקוק לבניו ללחם.
ובמילא מובן, כי "צו את בני עלי"
ה"ז דבר המוכרח, כביכול לו ית' —
וכמפורש בהמשך הכתוב: "את קרבני
לחמי גו'", שהקרבנות הם לחמו ומזונו.

(21) תשא (לב, לב) ובפרש"י.

(22) שמות ד, כב.

(23) יתרו יט, ו ובפרש"י.

(24) ע"ד המבואר בתניא (ספכ"ט) לענין
המרגלים שמתחלה "לא האמינו ביכולת ה'",
ועיי' "שאמר להם (מסרע"ה) איך שקצף ה'
עליהם . . וכששמעו דברים קשים אלו נכנע
ונשבר לבם . . וישראל עצמן הם מאמינים
כו", עיי"ש.

התפלה שלי, ומדי יום ביומו, ומהו
הרעש אם יחסר, ח"ו, א' מהתפלות
ביום פשוט דימות החול?

על זה באה המענה וההוראה מפירוש
רש"י דילן: הקב"ה ביקש צוה את בני
עלי שישמרו להקריב במועדו שנים
ליום תמיד (ותפלות — באות במקומן)
ואומר ע"ז "לחמי" ושזהו חשוב עוד

יותר מיפקוד רועה לכל בני". ומובן
שכן הוא בכל יום תמיד — בימים
המיוחדים שבשנה וביום פשוט בימות
החול — ובכל יום ויום נעשה ע"י
תפלת כאו"א "נחת רוח לפני שאמרתי
ונעשה רצוני".

(משיחת ש"פ פינחס, תשל"א)

מ ט ו ת

יעשה" — ואח"כ לפרט הפרטים ; האמורים — "בין איש לאשתו בין אב לבתו" ?

ואף שלאחר שמקדים הכתוב "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה גו'", מובן (לפרש"י), ששוב א"א לכלול ביניהם את עצם החיוב לקיים הנדר, כיון שאינו בגדר "חוקה" (מצוה "שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחוקותיו על עבדיו"), שהרי מפורש בה טעם : "לא יחל דברו — כמו לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין", ולפיכך "ככל היוצא מפיו יעשה" — משא"כ פרטי .

(5) כבסיום פ' שלפני : לבד מגדריכם וגדבותיכם (לפרסיהם) לעולותיכם ולמנחת חכם גו'.

(6) כי לפי התרגום אונקלוס "לא יבטל פתגמי", אי"ז טעם למה "ככל היוצא מפיו יעשה", כיא זוהי ההלכה עצמה — שלא יבטל דיבורו, משא"כ לפרש"י הרי זהו טעם החיוב לקיים מה שנדר, כי בלא"ה עושה דבריו חולין (כדלקמן בפנים), וכמובן מזה שאברהם אבינו נתן טעם להקב"ה למה לא "להמית צדיק עם רשע" (וירא ית, כה), כי "חלילה לך — חולין הוא לך".

(7) פרש"י תולדות כו, ה. וראה פרש"י בשלח טו, כו. אחרי ית, ד. קדושים יט, יט. חוקת יט, ב.

(8) פרש"י פרשתנו שם.

(9) כי על כללות הדין שהאב והבעל מפירים נדרי הבת והאשה י"ל בפשטות כמ"ש הכלי יקר (שם ד"ה לא יחל) "לכך יש בידם להפיר מטעם שכל אשה ברשות בעלה או ברשות אבי ואין כח בידה לעשות גדולה או קטנה בלתי הסכמתם, ודומה כאלו התנו בשעת הנדר ע"מ שיסיכמו הבעל או האב, וכשאין מסכימים או למפרע בטל הנדר וכו'" — אבל על פרטי הדינים אין מפורש טעם. אבל ראה שיחת פ' מט"מ תשל"ג.

א. כבר נתבאר כמה פעמים, שדרכו של רש"י, בפירושו עה"ת, לפרש כל הענינים הקשים והבלתי מובנים בפשוטו של מקרא, ובאם ישנם ענינים הנראים כבלתי מובנים (בפי' הפשוט של הכתובים) ואין רש"י מפרשם — הרי זה גופא הוכחה של דעתו של רש"י מתיישבים ענינים אלו באופן פשוט ונקל כ"כ, עד שאין צורך לפרשם : [וכדמוכח גם מזה שבכמה מקומות כותב רש"י בפירושו "איני יודע מה מלמדנו" : וכו"ב — ואם אין דעתו לפרש את כל הדברים ה" דורשים ביאור בפשטות הכתובים, לא הי' לו להעיר בכתובים אלו].

עפ"ז צריך ביאור מה שרש"י אין מבאר מאומה על הכתוב בפרשתנו : בסיום פרשת נדרים : "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריו בית אבי" — דלכאורה אי"מ : מכיון ש"תוכן הפסוק הוא סיכום קצר מדיני הנדרים שנאמרו לפניו, הו"ל לכתוב לכל לראש נקודת הדין הנדר (שחובת הנדר לקיים נדרו) האמור בתחלת פרשתנו : "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסר איסר על נפשו, לא יחל דברו ככל היוצא מפיו

(1) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 141.

(2) או מפני שהוא פשוט בעצם, או מפני שמובן הוא ע"פ מה שכבר פרש"י לפניו.

(3) תולדות כח, ה. ונסמגו כו"כ מקומות

כו"ב בלקו"ש ח"ה ע' 1 (בהערה 2).

(4) ל, י.

(4*) שם, ג.